

NHỮNG GIÁ TRỊ LỊCH SỬ CỦA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN NĂM 1968

*THE HISTORICAL VALUES OF THE GENERAL OFFENSIVE AND UPRISING
OF TET MAU THAN 1968*

TRẦN NGỌC THỎ^(*)

LỜI TÒA SOẠN: Nhân dịp kỷ niệm 50 năm chiến thắng Mậu Thân năm 1968, Tòa soạn nhận được bài viết của Thiếu tướng Trần Ngọc Thỏ, nguyên tham mưu trưởng Quân khu 7. Tòa soạn xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc.

EDITOR'S NOTE: On the occasion of the 50th anniversary of the general offensive and uprising of tet Mau Than 1968, we received the article from Major General Tran Ngoc Tho, former Chief of Staff of Military Zone 7. We are proud to introduce it to readers.

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968, đến nay vừa tròn 50 năm thắng lợi cùng với những giá trị lịch sử của nó là không thể đảo ngược. Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968 được ghi vào lịch sử kháng chiến chống Mỹ của dân tộc ta một trang sáng ngời chủ nghĩa anh hùng cách mạng; là một mốc son đánh dấu bước ngoặt quyết định của Cách mạng miền Nam cũng như cuộc kháng chiến thần kỳ của cả dân tộc.

Khi muốn nhìn nhận, đánh giá một sự kiện, hiện tượng (*lại là sự kiện đã đi vào lịch sử dân tộc*) thì cần phải có quan điểm phương pháp luận duy vật biện chứng, phải khách quan, toàn diện, lịch sử, cụ thể và phát triển, phải đặt mình trong cuộc, phải cảm được không khí cách mạng rung trời, chuyển đất lúc bấy giờ, phải thấu lý, đạt tình, có nhân có quả.

Từ những giá trị cốt lõi, đích thực của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu

Thân năm 1968, tôi tiếp tục khẳng định những nội dung sau đây.

Thứ nhất, như tôi đã trình bày trong bài “Ý Đảng, lòng dân trong Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968”, một lần nữa tôi nhất trí với đánh giá của Đảng ta về “thắng lợi vang dội, to lớn, toàn diện” của trận Mậu Thân ở chỗ:

Lần đầu tiên, sau Đồng khởi năm 1960 trên toàn miền Nam vừa đúng 8 năm, quân và dân ta tiến hành Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy, đánh thẳng vào sào huyệt, các trung tâm đầu não của ngụy quân, ngụy quyền và các căn cứ của Mỹ và chư hầu khắp các đô thị miền Nam. Ta làm chủ trong nhiều ngày, khiến bọn Mỹ - Ngụy choáng váng, tê liệt. Cũng là lần đầu tiên, ta khiến cả thế giới bất ngờ, nước Mỹ rung động, làm cho những cái đầu hiếu chiến, ngông nghênh nhất nước Mỹ phải ngậm ngùi than thở: Việt Cộng ra đòn thông minh và bất ngờ quá! (*Tay-lo, nguyên Đại sứ Mỹ*

^(*) Thiếu tướng, nguyên Tham mưu trưởng Quân khu 7.

tại Sài Gòn). Đây cũng là thông điệp của quân và dân ta tuyên bố với thế giới loài người rằng: Mỹ và tay sai không thể giành thắng lợi trong cuộc chiến tranh xâm lược Việt Nam! Đòn Mậu Thân năm 1968 thắng lợi đã mở ra một cục diện mới, tạo ra bước ngoặt quyết định cho cuộc kháng chiến chống Mỹ của dân tộc ta, thực hiện thắng lợi Nghị quyết của Đảng tại Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương lần thứ 14 (tháng 1 năm 1968): “Chuyển cuộc chiến tranh cách mạng miền Nam sang một thời kỳ mới – thời kỳ giành thắng lợi quyết định”.

Trong cuộc tổng tiến công và nổi dậy này, quân và dân ta tổn thất không ít về lực lượng, có một số đơn vị mất sức chiến đấu. Vùng giải phóng bị thu hẹp khi địch phản kích, nhiều căn cứ cách mạng, nhiều lăm chính trị, cơ sở trong thành thị và vùng ven bị địch truy quét,... Các mục tiêu quân sự của địch ta tiến công làm chủ, nhưng không đủ sức giữ vững, lại rơi vào tay địch.

Theo nghệ thuật dụng binh, quân sự trên thế giới, bên tiến công ít nhất cũng phải gấp 3 lần bên phòng ngự về cả xung lực và hỏa lực.

Trong thực tế trận Mậu Thân năm 1968, trước giờ nổ súng (Giờ G), lực lượng ta chỉ có 1, địch có 4, lại đủ: hải - lục - không quân. Lần đầu tiên trên chiến trường, ta chỉ có một phân đội xe tăng đánh Làng Vây (Quảng Trị) và một phân đội thiết giáp của Miền tham gia chiến đấu ở Tây Ninh. So sánh lực lượng quân sự chênh lệch quá lớn! Nhưng ta có đủ 4 yếu tố cơ bản của nghệ thuật chiến tranh nhân dân Việt Nam; đó là sự kết hợp tuyệt hảo của lực, thế, thời, mưu (tạo lực, lập thế, tranh thời, dụng mưu), trong sức

manh của “cử quốc nghênh địch”, lại có sức mạnh dân tộc gắn kết với sức mạnh thời đại. Quy luật “manh được, yếu thua” trong chiến tranh được phát hiện hơn 2.500 năm trước (ở Trung Quốc) được cả thế giới vận dụng cho đến nay luôn luôn phù hợp. Xuân Mậu Thân năm 1968, chúng ta có manh mới giành được thắng lợi to lớn và toàn diện, nhưng đó là sức mạnh tổng hợp của chiến tranh nhân dân giải phóng: “toàn dân đánh giặc, đánh giặc toàn diện, có lực lượng vũ trang giải phóng làm nòng cốt!”.

Biết rằng đã là chiến tranh, chiến đấu thì không tránh khỏi tổn thất. Chiến tranh luôn “nguy hiểm và đổ máu” (Lê-nin). Có thể thấy, cuộc chiến tranh xâm lược Việt Nam của Mỹ và tay sai là một chiến tranh khốc liệt nhất. Tổn thất của quân và dân ta trong trận Mậu Thân là ngoài ý muốn. Chúng ta xót xa trước tổn thất về lực lượng, nhưng chúng ta quá đỗi tự hào về chiến thắng. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, quân và dân ta sẵn sàng chấp nhận tổn thất, hy sinh để giành chiến thắng, vì lý tưởng “không có gì quý hơn độc lập, tự do”, thực hiện “đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào” để giành thắng lợi hoàn toàn.

Thứ hai: Quyết tâm chiến lược của Đảng ta trong Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968 không mang tính chủ quan nóng vội và duy ý chí như một số ý kiến trái chiều nhận định, mà có những cơ sở khoa học không thể chối cãi.

Sau gần 20 năm đưa quân tham chiến với lực lượng lớn được trang bị vũ khí hiện đại, tối tân; qua 2 mùa khô thực hiện chiến lược “hai gọng kìm”, Mỹ và tay sai bị tổn thất nặng nề, dẫn đến sa lầy, lúng túng, hai

gọng kìm “tìm diệt” và “bình định”, bị bẻ gãy, chiến lược “chiến tranh cục bộ” bị phá sản. Mỹ manh nha xuất hiện ý tưởng rút quân trong danh dự nhưng chưa có nguyên cớ, khiến Mỹ càng lúng túng trong việc cố tình bưng bít việc bị sa lầy và chịu nhiều tổn thất ở miền Nam Việt Nam.

Trên chiến trường miền Nam, quân và dân ta thu được nhiều thắng lợi về quân sự, uy tín của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam được nâng cao trên trường quốc tế, nhưng cục diện chiến trường chưa tạo được thế có lợi hơn hẳn cho ta, trong thực hiện đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào, dù có trận ta loại khỏi vòng chiến đấu hàng ngàn tên Mỹ (trận Gianxon Xiti). Theo nhận định của Đảng, phải có đột phá chiến lược mới tạo dựng và chuyển sang thế có lợi trên toàn chiến trường, nhất là ở địa bàn nông thôn và thành thị. Trong khi đó, ở cả ba vùng chiến lược bị Mỹ - ngụy kìm kẹp, ý chí quật khởi của nhân dân dâng cao mạnh mẽ. Nhân dân âm thầm, bí mật chuẩn bị mọi mặt cho tổng khởi nghĩa. Phân tích kỹ để thấy thời cơ của Tổng tiến công và nổi dậy đã xuất hiện mặc dù chưa “chín”. Thế còn thời cơ giải phóng miền Nam ta phải đợi chờ, ấp ủ cho “chín mùi” thì đợi chờ đến bao giờ? Trong khi ở đô thị miền Nam tình hình nóng căng như thùng thuốc súng chờ phát nổ.

Còn nhớ, lúc Mỹ mới ồ ạt đưa quân tham chiến miền Nam, nhiều địa phương lúng túng, điện xin Đại tướng Nguyễn Chí Thanh - Bí thư Trung ương Cục cho phương châm đánh Mỹ. Đồng chí trả lời: cứ đánh Mỹ sẽ có phương châm.

Rõ ràng phải có một tác nhân khiến thời cơ xuất hiện. Vấn đề mấu chốt là phải

nắm vững thời cơ, tranh thủ thời cơ mà hành động kiên quyết, mạnh mẽ, liên tục, linh hoạt sáng tạo.

Đảng ta vạch ra quyết tâm chiến lược tổng tiến công và nổi dậy trên toàn chiến trường miền Nam là xuất phát từ thực tiễn khách quan, từ tính cụ thể của chính chiến trường đánh Mỹ, từ kinh nghiệm thắng Mỹ. Có thể lúc đầu, trận đầu, chỗ này, nơi kia gặp khó khăn, nhưng toàn cục là chuyển biến có lợi cho ta. Hãy tự hỏi: Nếu không có trận Mậu Thân năm 1968, liệu Mỹ có xuống thang chấm dứt chiến tranh phá hoại miền Bắc? Mỹ có ngồi vào bàn đàm phán với ta và ký hiệp định Pari, rút quân khỏi miền Nam Việt Nam, hay không? Nếu Mỹ không cút thì ngụy có nhào hay không,...?

Xuất phát tương quan lực lượng ta - địch trên chiến trường, Bộ Chính trị dự kiến 3 hướng (3 khả năng) phát triển của Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy.

(1) Ta dành thắng lợi to lớn ở các chiến trường quan trọng, tiến công và nổi dậy thành công ở các đô thị lớn, ý chí xâm lược của Mỹ bị đè bẹp phải chấp nhận thương lượng với ta đi đến kết thúc chiến tranh theo mục tiêu, yêu cầu của ta.

(2) Tuy ta dành được thắng lợi quan trọng ở nhiều nơi, nhưng địch vẫn còn lực lượng, dựa và các căn cứ lớn và tăng thêm lực lượng từ ngoài vào phản công đánh lại những vị trí quan trọng và các đô thị lớn, nhất là Sài Gòn để tiếp tục chiến tranh với ta.

(3) Mỹ tăng cường lực lượng, mở rộng chiến tranh ra miền Bắc, sang Lào và Campuchia, buộc ta phải đối phó, hòng xoay chuyển cục diện chiến tranh và gỡ thế thua.

Quyết tâm của Bộ Chính trị là nỗ lực dành thắng lợi cao nhất theo khả năng thứ nhất, nhưng phải sẵn sàng chủ động đối phó với khả năng thứ 2; khả năng thứ 3 tuy ít có cơ hội xảy ra, nhưng phải tích cực đề phòng.

Bằng tư duy quân sự nhạy bén, ta hãy phân tích về bản chất “sen đầm quốc tế” của quân Mỹ. Đặt giả thuyết, quân Mỹ bị bao vây chặt trong các căn cứ, quân đội Sài Gòn tan rã, chính quyền Nguyễn Văn Thiệu sụp đổ từ trung ương đến cơ sở. Hàng ngàn nhân viên dân sự Mỹ ở các đô thị lớn (gồm các doanh nhân, chuyên viên kỹ thuật, chuyên gia xây dựng cầu đường, giảng viên các trường đại học) sẽ không kịp di tản vì quân và dân ta tiến công, nổi dậy đều khắp. Chủ trương rút quân trong danh dự của Mỹ không thực hiện được. Danh dự người Mỹ bị tổn thương, lúc ấy không loại trừ Mỹ tiến hành các chiến dịch đổ quân tăng cường quân Mỹ ở miền Nam, mở rộng chiến tranh ra miền Bắc và toàn cõi Đông Dương, dùng sức mạnh quân sự khổng lồ đánh phá tàn bạo, đầm máu, để giải cứu hàng chục vạn quân Mỹ và chư hầu. Khi ấy, tình thế giằng co, tổn thất cực kỳ lớn cho tất cả các bên tham chiến.

Ở miền Bắc, một máy bay Mỹ bị bắn rơi, phi công nhảy dù, Mỹ điều vài chục máy bay khác đến giải cứu. Không lẽ Mỹ án binh bất động, hy sinh cả trăm ngàn sĩ quan và binh lính mắc kẹt ở chiến trường miền Nam?

Rõ ràng, trong 3 khả năng phát triển của Tổng tiến công và nổi dậy mà Đảng ta dự kiến, nếu không thực hiện được khả năng 1 thì khả năng 3 không thể xuất hiện. Hoặc khả năng 1, trên bàn thương lượng ta

là người chiến thắng, thì Mỹ khó chấp nhận ngay mục tiêu, yêu cầu của ta; có thể tìm cách trì hoãn kéo dài đến vài năm (hội nghị Pari kéo dài hơn 3 năm).

Như vậy, khả năng thứ 2 diễn ra đúng như diễn biến của Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy. Trong quyết tâm của Bộ chính trị đã mở ra yêu cầu “phải sẵn sàng chủ động đối phó với khả năng thứ 2”.

Trong Tổng tiến công và nổi dậy, Đảng ta luôn bám sát nắm chắc tình hình chiến trường, thông qua Trung ương cục miền Nam và Quân ủy Miền. Từ thực tế chiến trường đánh Mỹ để Đảng ta lãnh đạo, chỉ đạo cuộc chiến tranh nhân dân giải phóng toàn dân và toàn diện, điều chỉnh về sách lược và đưa ra quyết tâm chiến lược khi thời cơ cho phép. Đảng xây dựng, sử dụng đội ngũ cán bộ dày dặn kinh nghiệm tổ chức trận mạc để trực tiếp lãnh đạo, chỉ đạo cuộc tổng tiến công và nổi dậy.

Trước ngày “N” của toàn chiến trường 10 ngày, Đảng chỉ đạo mở chiến dịch đường 9 - Khe Sanh (20/1/2968), đưa các sư đoàn chủ lực hàng đầu của ta vào mặt trận này thực hiện đòn nghi binh chiến lược, thu hút các sư đoàn mạnh của Mỹ và tay sai, nhằm giữ chân và từng bước tiêu diệt, tiêu hao, giảm áp lực cho các đô thị lớn miền Trung như Đà Nẵng, Huế.

Đảng vạch ra phương pháp chiến lược là bí mật đưa lực lượng áp sát các mục tiêu địch ở sâu trong hậu phương tại các trung tâm đầu não của chúng, quân giải phóng bất ngờ tổng tiến công kết hợp với nổi dậy làm chủ của quần chúng không vũ trang ở hầu khắp các đô thị miền Nam. Sau thắng lợi đánh bại trận càn Gianxon Xiti của 45 ngàn quân Mỹ ở Tây Ninh, Bộ Chính trị đã

gợi ý Trung ương Cục và Quận ủy - Bộ Tư lệnh Miền, phải tạo ra chuyển biến chiến lược để đẩy cách mạng miền Nam lên cao trào mới và đưa cách mạng chuyển sang giai đoạn mới. Cũng từ thời điểm này, Trung ương cục và Quận ủy Miền chủ động lãnh đạo điều chỉnh lực lượng, lập thế trận, tạo bàn đạp, xây dựng kế hoạch tác chiến và nổi dậy giành chính quyền, bám sát tình hình, để tranh thủ thời cơ có lợi nhất.

Đảng không chỉ tăng cường lực lượng quân sự của các đơn vị quân giải phóng, mà còn phát huy sức mạnh tổng hợp của chiến tranh nhân dân giải phóng, bí mật phát động phong trào nổi dậy giành chính quyền của quần chúng. Tại tiền tuyến, Trung ương Cục chủ động trước ra các chỉ thị xây dựng, củng cố và phát triển mọi mặt của tổ chức Đảng các cấp, chính quyền giải phóng, lực lượng vũ trang, các đoàn thể chính trị - xã hội ở các quân khu, mặt trận, địa phương. Đảng ta đồng thời ưu tiên vận dụng cả 2 phương pháp tổng tiến công và nổi dậy, đặt chúng trong mối liên hệ biện chứng, lấy tiến công làm tiền đề của nổi dậy và ngược lại.

Mục tiêu chiến lược của tổng tiến công và nổi dậy là “giành thắng lợi hoàn toàn” tức là giải phóng hoàn toàn miền Nam đây là mục tiêu cao nhất, triệt để nhất. Mục tiêu này của Đảng ta đã xác định trong Nghị quyết số 15 của Bộ Chính trị khóa II (tháng 1/1959) chuyển cuộc đấu tranh của nhân dân miền Nam từ đấu tranh chính trị sang đấu tranh vũ

trang. Trong Đồng khởi, quân và dân ta ở nhiều địa phương đã lập nên chính quyền cách mạng và giữ vững trong nhiều tháng trời; có những địa bàn ta làm chủ đến tận ngày miền Nam được giải phóng. Đúng 8 năm sau, mục tiêu chiến lược của Đảng được diễn đạt trong quyết tâm chiến lược của Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968, nó có những cơ sở khách quan để trở thành hiện thực.

Trong Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968, ý Đảng, lòng dân, chí dân đã hòa quyện tạo thành sức mạnh tổng hợp, làm nên hàng loạt những chiến công huy hoàng. Vậy mà ngày nay, một số người không thấy hết điều kỳ diệu đó, lại đưa ra những ý kiến phủ định, trái chiều. Một số ý kiến đã vượt qua ngoài khuôn khổ nhân văn, không mang tính xây dựng. Lịch sử loài người đã chứng minh: dự báo của mọi khoa học đều có xác suất, trong đó xác suất dự báo của khoa học quân sự luôn bất ngờ nhất.

Chiến tranh đã lùi xa. Trận Mậu Thân năm ấy đã cách ta nửa thế kỷ, theo quy luật, những “người Mậu Thân” ngày một thưa dần vì tuổi cao, sức yếu nhưng ký ức về một thời máu lửa không hề phai nhạt, nó khắc sâu vào tâm khảm thế hệ “người lính Mậu Thân”; nó đi vào thơ ca và cả điện ảnh,... nó lan tỏa trong nhận thức, tình cảm và ý chí của tất cả những ai có lương tri trong nước và thế giới.

Ngày nhận bài: 10/02/2018. Ngày biên tập xong: 30/02/2018. Duyệt đăng: 17/3/2018.